

C. HORÁČEK st.:

Poměr věřitelský a dlužnický ve vývoji právním a hospodářském.

Vývoj právní a hospodářský vykazuje určitou tendenci co do poměru věřitelského a dlužnického. Jest to tendence ochrany dlužníka naproti věřiteli. Staré soustavy právní zaujímaly zpravidla proti dlužníkům postavení velmi kruté. Původní římské právo nadržovalo tak daleko věřiteli, že připouštělo dokonce prodej insolventního dlužníka pro nezaplacenou soukromou pohledávku do otroctví, tedy ztrátu právní svobody jeho. A i po odstranění otroctví, po celý střední věk až hluboko do věku nového, mohl věřitel za účelem vymáhání své pohledávky dosáti obmezení osobní svobody dlužníkovy vězením pro dluhy, o jehož útrapách nám slavný anglický spisovatel Dickens podává tak tklivé líčení. Jakousi upomínkou na to jest konečně i v novějších exekučních řádech instituce tak zvané manifestační přísahy a následky jejího odepření.

Ale při tom lze pozorovati stálý pokrok zákonodárství ve smyslu zásady humanosti naproti dlužníku. Stopy takové ochrany dlužnické se vyskytují ovšem již v starém Řecku v zákonodárství Solonově (t. zv. seisachtheia). Ale novodobý vývoj právní pokrok tento velmi uspíšil a urychlil. Tak na příklad vynětím z exekuce existenčně nutného minima výživy a důchodů, nejen exekuta samého, nýbrž i jeho rodiny, neexekvovatelností potřebných nástrojů a prostředků, přípustností žalob excisních, obmezením zbytečných a bezúčelných kroků exekučních, nemožností imobilárního nuceného prodeje pod určitou cenou (nejnižší podání) a odkladem dražby, zavedením t. zv. předražku, námitkou proti účinnosti dražby, nedosáhnou-li úhrady pohledávky předchozích zástavních věřitelů, zastavením exekuce, nelze-li očekávati ani úhrady útrat s ní spojených, zavedením instituce t. zv. „domovin“, to jest určité výměry pozemků z exekuce vyloučené

v některých právních rádech amerických i evropských, nepřipustností klausule propadnutí lhůt při splátkových prodejkách atd.

To vše jsou velmi pronikavá opatření a právní ústavy, které směřují zřejmě k ochraně dlužníků. Důvod ochrany této jest na snadě. Na poměr věřitelský a dlužnický pohlíží se zpravidla se sociálního hlediska, které dnes všude hojně se uplatňuje, takže věřitel pokládán jest za subjekt hospodářský silnější a dlužník za subjekt slabší. A že jest tedy třeba z důvodů spravedlnosti, asi tak, jako tomu jest i při poměru mezi zaměstnavatelem a dělníkem, poskytnouti dlužníku určitou ochranu proti věřiteli a jeho hospodářské a sociální převaze, poněvadž by týž mohl převahy této využítkovati za formální rovnoprávnosti, ale nikoliv sociální stejnocennosti, na úkor dlužníka a jeho vykořistiti.

Není pochyby, že toto, více ovšem z důvodů humánních a sociálních, než z důvodů právních prýstící hledisko, jest do jisté míry odůvodněno. Lépe řečeno, že bylo odůvodněno, zejména v dřívějších dobách vývoje hospodářského. Neboť tehdy skutečně sociální postavení dlužníka bylo zpravidla slabším, než postavení věřitele. Souviselo to s tím, že hospodářský význam úvěru tehdy byl zcela jiný, než tomu tak jest dnes. Tehdy, kdy kapitál výrobní buď vůbec ještě nevznikl, aneb měl daleko podřízenější význam v hospodářství národním než dnes, úvěr převážně, ba skoro výhradně plnil funkci spotřební a nikoliv výrobní. Předmětem jeho nebyly peníze, jakožto kapitál, nýbrž peníze jakožto prostředek k ukojení potřeb, účelem jeho nebylo umožnění aneb podpora podnikání, nýbrž opatření potřeb výživy. Vždyť vyskytoval se někdy i ve formě naturální. Proto tenkrát skutečně dlužník nalézal se skoro vždy v nepříznivém hospodářském postavení naproti věřiteli. Věřitel pak snadno mohl využití této své hospodářské převahy a mohl přiměti dlužníka k nevýhodným pro něho podmínkám smlouvy o zápůjčce. Na příklad co do lhůty splatnosti, záruky, ale zejména co do náhrady za poskytnutí úvěru vůbec, to jest co do výše úroku. Mohl krátce snadno využití majetkové tísně dlužníkovy k svému prospěchu a obohacení.

Odtud se dá snadno vysvětliti též nepříznivé stanovisko již antického zákonodárství, ale zejména též kanonického práva k oprávněnosti úroků vůbec. To vyjádřila již starořecká filosofie

svým učním, že peníz nemůže roditi nové poníze. Proto odiosnost úroků vůbec. Každé braní úroků bylo pokládáno za nemravné, sto-tožňováno s pojmem lichvy. Pouze výjimečně Židům a oklikou koupě rentové dovolováno a trpěno braní úroků. Tak se dá vyložit tento názor právní a etický. Prostě z oné funkce hospodářské, kterou v tehdejších dobách plnil úvěr.

Novodobý vývoj ovšem podstatně změnil toto nazírání. Právní zákazy braní úroku staly se obsoletními a pojem lichvy musil býti zúžen, jakmile úvěr nabyt jiné povahy. Účel jeho spotřební, dříve převládající, pozbyl totiž valně svého významu, za to tím více vynikl účel jeho výrobní, dříve skoro neznámý. Předmětem úvěru přestaly býti výhradně prostředky sloužící k spotřebě dlužníka, staly se jím naopak především a hlavně statky výrobní, jež označujeme pojmem kapitálu výrobního. Dnes význam úvěru spotřebního naproti úvěru výrobnímu jest celkem nepatrný. Celou výrobu a podnikání vůbec ovládá dnes kapitál. Poněvadž pak podnikatelé zpravidla nemají všechen kapitál, jehož k svému podnikání potřebují, ve svém vlastnictví, používají i kapitálu cizího, jim zapůjčeného, k účelům podnikatelským. Zapůjčeného jim od oněch vlastníků kapitálu (třeba prostřednictvím bank a jiných úvěrních ústavů), kteří sami svého kapitálu nemohou nebo nechtějí použití k výrobě a podnikání. V tom právě leží důležitý význam úvěru v dnešním společenském hospodářství. Nikoli, že by úvěr sám byl schopen nové kapitály tvořiti a národní jmění rozmnožovati, jak se také někdy mylně za to má (kdyby takový název byl správný, pak by stoupající zadlužení vedlo k absurdnímu závěru, že tím roste blahobyt), nýbrž v tom, že pomocí úvěru kapitál z dispozice toho, kdo ho neužívá k účelům podnikání, přechází do dispozice onoho, kdo tak činí, a jest k tomu způsobilým. Tak pomocí úvěru i peněžní kapitál (nesprávně někdy nazývaný kapitálem „finančním“, ač s financemi státními nemá co činiti), přetvořuje se v kapitál výrobní.

Jest zřejmo, že tato hluboká proměna ve funkci úvěru, která v dnešním hospodářství nastala, nemohla zůstat bez vlivu na názory o oprávněnosti úroku. Úrok přestal míti dřívější odiosní svou příchut, důvodnost zásadního odporu proti braní úroků byla novodobým hospodářským vývojem překonána a také dnešní právo se tomuto stanovisku přizpůsobilo, obmezujíc se jen na nepřípustnost

lichvy, to jest zvláště kvalifikovaného vykořisťování dlužníka, a nikoliv úroku vůbec. A to zcela odůvodněně. Neboť při úvěru výrobním jest postavení dlužníka docela jiné, než při úvěru spotřebním. Úvěr výrobní jest produktivním v pravém slova smyslu, pomocí jeho tvoří se nové statky a nové hodnoty. Dlužníkem jest zde podnikatel, jenž úvěrem tím si opatřuje další kapitál k svému podnikání. Jeho činnost podnikatelská nese se za účelem zisku a on také tohoto zisku musí docílit, ačli podnikání jeho setkati se má s úspěchem, to jest má-li hospodářsky a technicky zdravé předpoklady. Docíli-li však podnikatel přiměřeného zisku pomocí kapitálu, který si vypůjčil, není žádné příčiny, aby za to nenahradil věřiteli, od kterého si jej vypůjčil, též přiměřené úroky. Při tom vždy se předpokládá, že výše zisku podnikatelova jest vyšší než výše úroku, který za vypůjčený kapitál hradí, poněvadž úrok ten s jeho soukromohospodářského stanoviska tvoří jen část nákladů výrobních, kdežto zisk podnikatelský musí převyšovati náklady výrobní úhrnné, jinak by podnikatel neměl zájmu vůbec podnikati. Činí-li tedy na příklad zisk podnikatelský v poměru k vypůjčenému kapitálu 10 %, není žádného hospodářského důvodu, aby podnikatel, jakožto dlužník, svému věřiteli z tohoto kapitálu neplatil 6 %, neboť zbývá vždy ještě k jeho prospěchu rozdíl 4 %. Nelze tu tedy mluvit o nějaké lichvě ani o neoprávněnosti úroku, aneb vykořisťování dlužníka. Na této úvaze právě spočívají některé t. zv. theorie úrokové, zejména theorie produktivní.

Ale z toho také plyne, že při úvěru výrobním nelze, tak jako při úvěru spotřebním, spatřovati v poměru mezi věřitelem a dlužníkem vždy dlužníka jako subjekt hospodářsky a sociálně slabší a mluvit o absolutní převaze věřitele nad dlužníkem. Při úvěru výrobním není zpravidla dlužníkem osoba nalézající se v majetkové tísní a vydaná nebezpečí nedostatku a bídy. Aspoň to není pravidlem. Dnes žádné větší podnikání bez úvěru výrobního se neobejde, čím rozsáhlejší podnik, tím zpravidla potřebuje více úvěru, poněvadž vlastní prostředky mu nepostačují. Úvěru výrobního používají dnes v značné míře velcí továrníci, obchodníci, velkostatkaři, bankéři, ale i akciové společnosti průmyslové, úvěrní, dopravní, pojišťovací a t. d. To nejsou dokonce subjekty hospodářsky slabé, nýbrž naopak velmi silné. Používají ovšem úvěru převážně bankovního, tedy také od věřitelů hospodářsky silných. Ale o ně-

jaké sociální převaze těchto věřitelů nad dlužníky sotva lze mluvíti. Jest pravda, že průmyslník, mající naproti určité bance závazky, jest do jisté míry od ní závislým. Ale je-li solventním a podnik jeho výnosný, nepotřebuje se báti, že mu jeho věřitelská banka úvěr poskytnutý vypoví, neboť ona jest ráda, že má dobrého klienta. A učinila-li by tak, najde v jiné bance ihned náhradu, neboť tato ochotně jeho závazky převezme.

Ale dnes často naopak věřitelé jsou subjekty hospodářsky a sociálně slabšími naproti dlužníkům. Myslíme si jen poměr drobných vkladatelů, kteří jsou věřiteli, naproti jich dlužníku, kterým jest nějaká velká banka nebo spořitelna. Na které straně jest hospodářská převaha? Nebo myslíme si drobné vlastníky státních výpůjček, kteří jsou věřiteli státu. Přece stát, jakožto jich dlužník, není hospodářsky slabší. A stejně majitelé různých priorit, zástavních listů, dluhopisů komunálních a t. d.

A tu se vyskytuje otázka, zdali tak jako dříve byla odůvodněna právní ochrana dlužníků, není dnes také někdy potřeba poskytnouti ochranu věřitelům proti nebezpečí vykořisťování ze strany hospodářsky silnějších dlužníků?

Že tomu tak skutečně jest, tomu nasvědčují různé trestně-právní normy o stíhání podvodných a zaviněných úpadků, nasvědčuje tomu časté zneužívání právě ochrany dlužníků, ku př. při splátkových prodejkách, nekalé machinace při vyrovnávacím řízení, excisních žalobách, maření a unikání exekucím, nutnost odpůrčího zákona a t. d.

Ale poválečný vývoj hospodářský a finanční ve většině států tuto cestu spravedlivé ochrany nejen dlužníků, nýbrž na druhé straně i věřitelů, na mnoze opustil. Nejzjevněji projevilo se to zejména v poválečné politice měnové. Poválečný vývoj měnový a opatření, která na tomto poli v jednotlivých zemích byla provedena, odpovídala sotva požadavku spravedlnosti a stejného měřítka naproti věřitelům a dlužníkům. Jest známo, že finanční potřeby válčících států vedly všude, s výjimkou Spojených států amerických, k porušení měny, k větší neb menší inflaci papírového oběživa, následkem toho k znehodnocení peněžní jednotky a vzniku disažia. A tyto poruchy měnové v některých zemích i po uzavření míru

z různých příčin pokračovaly, ba byly i úmyslně prováděny, takže někde, jako v Německu, Rakousku, Maďarsku, dosavadní jednotka měnová byla znehodnocena až na pranepatrný zlomek své hodnoty původní. Jaké to mělo následky?

Není účelem tohoto článku zabývat se všemi dalekosáhlými a hluboko do života hospodářského vnikajícími účinky znehodnocené měny. Jest známo, že některé vrstvy obyvatelstva zdánlivě a dočasně tím získávají. Majetek reálný (pozemky, budovy, zásoby zboží, movitosti, drahé kovy) a podíly na něm (akcie) v nominální své hodnotě stoupá, reální náklady výrobní, zejména mzdy, klesají, třeba nominálně zůstaly na stejné výši. To jest na prospěch výrobcům, obchodníkům a zejména vývozcům do ciziny. Ale zisky ty jsou, jak praveno, buď jen zdánlivé (nominální) aneb přechodné. Neboť v kratší nebo delší době stoupající všeobecnou drahotou (opět jen zdánlivou, poněvadž úroveň cenová jest vyjádřována znehodnocenými jednotkami peněžními), musí opět stoupnouti i mzdy a náklady výrobní na reální svou původní základnu (někdy ještě výš) a tím podnět ku podpoře exportu zmizí. To stává se ovšem teprve po těžkých mzdových bojích. Neboť znehodnocením měny trpí především dělnictvo poklesem kupní síly papírových peněz, pak ovšem všechny vrstvy odkázané na pevné důchody, pokud reálné jich snížení nemohou dále na někoho přesunouti a vlastníci peněžních hotovostí. Vůbec má znehodnocení měny za následek hluboké přesuny majetkové, nezaviněné a nezasloužené, tedy nespravedlivé. Jest to konfiskace peněžního majetku, jest to daň ze všech daní nejnespravedlivější. Mimo to, pokud kupní síla peněžní jednotky nějak se neustálí a volně kolísá, zavdává toto kolísání podnět k nejnemravnější spekulaci, znemožňuje předchozí správnou kalkulaci cen, činí celý hospodářský život nejistým a riskantním.

Ale náš především zajímá, jak působí znehodnocení měny na vzájemný poměr věřitelů a dlužníků. Jest zřejmo, že pokles peněžní jednotky má za následek pro věřitele nezaviněnou ztrátu a pro dlužníky nezasloužený zisk. Byla-li zápůjčka uzavřena v době, kdy měna byla ještě plnohodnotná, obdržel dlužník valutu v penězích plné původní kupní síly. Nastane-li později zmenšení této kupní síly a je-li dlužník oprávněn zprostiti se svého závazku plněním

v peněžních jednotkách znehodnocených, obohacuje se tím na úkor věřitele. Splácí dluh svůj v nominálně stejné výši, ale v nižší hodnotě reální, podle toho, jak veliké jest disazio mezi hodnotou měny dřívější a pozdější. To spočívá v právní fikci, že peněžní jednotka zůstává táž, fikcí proto, že ve skutečnosti tomu tak není. Peněžní jednotka má pouze stejné jméno jako dříve, ale co do své kupní síly jest to peněžní jednotka docela jiná. Teprve tenkrát, kdyby platné právo vzalo zřetel k této skutečnosti, což se nazývá, jak známo, valorisací, byla by ona právní fikce odstraněna a poměr mezi věřiteli a dlužníky by byl postaven na spravedlivý základ.

Tak se také, ovšem jen v řídkých případech stalo. Známý toho příklad z dějin měnových jest tak zvaný finanční patent Wallisův v Rakousku z r. 1811, jenž sice bývá někdy uváděn jakožto příklad odstrašující a nazýván finančním bankrotem, jenž však ve skutečnosti jest vzorem spravedlivého řešení poměru věřitelského a dlužnického v dobách znehodnocení měny. Neboť Wallisův patent sám znehodnocení tehdejší rakouské měny (t. zv. bankocedulí) nezpůsobil, ta byla přivoděna inflací následkem napoleonských válek. Wallis naopak snažil se toto znehodnocení měny aspoň do té míry napravit, aby jeho nespravedlivé účinky na poměry věřitelské a dlužnické, pokud to vůbec bylo možno, byly odčiněny.

Jest známo, že také za světové války nastala ve všech válčících státech, mimo Spojené státy americké, větší neb menší znehodnocení měny. Z těchto států jediná Anglie uvedla svou měnu zase na předválečnou paritu, ovšem, jak se později ukázalo, bohužel jen přechodně. Naproti tomu většina ostatních států buď své měny stabilisovala na mnohem nižší úrovni než před válkou (jako Francie, Itálie a také Československo, kde koruna byla stabilisována asi na jedné sedmině své předválečné hodnoty), čímž provedena byla zákonná devaluace těchto měn, aneb připustila dokonce úplné zničení své předválečné měny a zavedla docela novou jednotku peněžní (Německo, Rakousko, Maďarsko). Ale jen v některých zemích a jen za určitých podmínek a v obmezeném rozsahu provedena byla zákonná valorisace předválečných pohledávek (ku př. Německo, Polsko). Jinde k nespravedlivým pošinům majetkovým vzniklým následkem devaluace měny mezi věřiteli a dlužníky nebylo vzato zřetel.

Jest ovšem pravda, že za dnešních velmi spletitých hospodářských a úvěrních vztahů taková přímočárná valorisace, jako byla provedena v Rakousku před sto lety za poměrů mnohem primitivnějších, nebyla možná. Jest také pravda, jak se četnými odpůrci valorisace namítá, že původní věřitelé namnoze pohledávky své již obdrželi zaplacený a původní dlužníci dluhy své již vyrovnali, že v osobách jich nastaly změny převody a cessemi, že utrpené ztráty následkem toho nebylo lze již nahraditi a zisky vrátiti, že staré vklady u peněžních ústavů byly namnoze již vybrány, cenné papíry prodány, hypotéky již splaceny atd. Že by následkem toho z valorisace měli zisk jiné právní subjekty než ony, které utrpěly ztrátu a že by valorisace způsobila nové křivdy a nenapravila staré. To vše do jisté míry nutno připustiti. Ale s druhé strany se mělo uvážiti, že třeba úplná a přímočárná valorisace starých předválečných pohledávek jest nemožna, že přece jen princip její jest spravedlivý a že zásadní odmítání její znamená summum jus, summa injuria. Snad jisté kompromisní a nikoliv schematické, nýbrž více individuální a jednotlivým druhům pohledávek se přimykající řešení, jak se to stalo na příklad v Německu zákonem ze dne 16. července 1925, zejména tehdy, bylo-li lze prokázati, že mezi původními věřiteli a dlužníky nenastalo změny, by bylo lépe odpovídalo spravedlnosti, než příkré záporné stanovisko odůvodňované také tím, že křivdy způsobené inflací jsou stejně nenapravitelnými následky světové války, jako ztráty na životech, zdraví a t. d. Ztracený život, zmrzačení a pod. nelze ovšem nahraditi, ale křivdy majetkové plynoucí z poměrů právních účelným zákonodárstvím aspoň do jisté míry napraveni se dají.

Spíše zdá se, že nepříznivé stanovisko poválečného vývoje měnového v otázce ochrany předválečných věřitelů má své příčiny jinde. Jednou z takových příčin jsou zájmy určitých vrstev výrobních, kterým každá inflace a jí následující znehodnocení měny přináší aspoň dočasný zisk. Jsou to, jak bylo již uvedeno, velkovýrobci, jichž náklady výrobní co do hlavní své složky, totiž dělnických mezd, klesají, vývozci, kteří mohou vyráběti za příznivějších pro sebe podmínek než cizina a jichž výrobky tato platí v hodnotnější valutě, podnikatelé vůbec, kteří používají hojně úvěru, jež zúrokuje a splácení v klesající měně, jsou to z téhož důvodu i zadlužení rolníci a majitelé realit a ovšem také valutoví spekulanti, kterým

ustálená měna nedává příležitosti k značným ziskům. Kruhy tyto jsou hospodářsky i politicky velmi vlivné, dovedou působiti na veřejné mínění a vydávají často své soukromohospodářské zájmy za prospěch celku, předstírajíce, že hájí zájmy průmyslu a podnikání vůbec, že chrání hospodářství národní před hrozícími krisemi, před nezaměstnaností dělnictva a pod. Proto nalézají často podporu svého stanoviska i v kruzích dělnických, které mnohdy neprohlédají, že znehodnocením měny kupní síla jich nominální mzdy poklesá. Tak také vysvětluje se povážlivý úkaz, že ještě v přítomné době, třináct roků po uzavření míru, často bývá hájeno stanovisko, že „mírná“ inflace jest způsobilým prostředkem k oživení průmyslu, zmírnění nezaměstnanosti, odstranění hospodářské krise. Ba že stanovisko to dochází uplatnění i v praxi, jak ukazuje nedávný nebezpečný pokus opuštění zlatého standartu v Anglii, jež obětovala stoletou svou měnovou prestiž a své zdravé zásady dosavadní politicky měnové, aniž by uvážila, jak daleko sahá až „mírná“ inflace a je-li možno pochod na této šikmé ploše jednou zahájený, později libovolně zastaviti.

Druhou příčinou, proč při znehodnocení měny nebývá naproti věřitelům postupováno dle plné zásady spravedlnosti, jsou zřetele k státním financím. Neboť i stát jest dlužníkem a každé znehodnocení měny znamená pro něho výhodu jak co do zúročení, tak i co do splacení dlužného kapitálu. Stát tedy využívá poklesu valutního ku svému prospěchu. Zbaví se částečně neb zcela (při veliké inflaci) závazků naproti svým věřitelům. Typický příklad toho poskytovalo Rakousko splacením svých zcela znehodnocených válečných výpůjček. Je-li to morální a přispívá-li to k budoucí důvěře ve státní úvěr, jest ovšem jiná otázka. Mimo to však stát nemívá jen dluhy vnitřní, nýbrž i zahraniční. Co ušetří na úrocích a kapitálu naproti věřitelům domácím, o to musí více vydati na dluhy zahraniční, zúročitelné a splatné ve měně cizozemské, plnohodnotné. Konečně nelze nepřipomenouti, že celá číslice státních dluhů, třeba značná, jest poměrně přece daleko menší, než úhrnná číslice dluhů soukromých. Ale věřitelé soukromí, jichž počet přece převládá, z ohledů na finance státní trpí pak stejnou újmu jako věřitelé státní, a tak nejen dluhující stát, nýbrž i dlužníci soukromí se znehodnocením měny nespravedlivě obohacují. Daleko menší krivdou by bylo, chce-li již stát při poklesu měny získati, aby aspoň

co do pohledávek soukromých provedena byla, ne-li úplná, tedy přece aspoň částečná valorisace.

Poslední a dojista hlavní příčina protěžování dlužníků v neprospěch věřitelů, která se projevuje v nynější měnové politice poválečné, jest ovšem rázu politického. Dnes vládne skoro všude princip demokratický. Ale demokracie (nejen sociální demokracie) ve sporu mezi zájmy věřitelů a dlužníků staví se zpravidla na stranu dlužníků. Ona spatřuje vždy v dlužníkovi, třeba někdy neprávem, jak bylo dříve uvedeno, subjekt slabší. A přece zasluhují mnohdy i věřitelé ochrany, vždyť jsou mezi nimi i drobní střádalové, kteří plní tak důležitou funkci v životě hospodářském, jsou mezi nimi i lidé k práci neschopní, vdovy a sirotci, kteří žijí ze svých skromných kapitálových důchodů, malí úředníci, odkázáni na svůj pevný plat, kteří nemají moci a síly při znehodnocení měny tento plat přiměřeně zvýšiti, kulturní a dobročinné nadace, jež inflací byly ochuzeny. Ale přes to vše přecházejí vlivní činitelé, kteří mají v rukou moc zákonodárnou k dennímu pořádku. Strany socialisticky orientované následkem vrozené nechuti ke kapitálu a hospodářskému postavení věřitele vůbec a strany občanské proto, že v nich převládají a rozhodují přece jen živly podnikatelské, průmyslové a agrární, u kterých zájmy dlužnické také jsou silnější než věřitelské.

Proto dnes vývoj hospodářský a právní v celém světě jest ovládán i v otázkách měnových zřejmou tendencí ochrany dlužníků naproti věřitelům. Budoucí historie jednou rozhodne, odpovídala-li tato tendence vždy zásadě skutečné a objektivní spravedlnosti.
